

< rom. *arici* < lat. *ericius* (Miklosich, *EWSL.*, 100, *Scheludko*, 146, *Dzen-dzelivs'kyj*, *Rumunizmy*, 57, *Izoglosy*, 18, iar despre origine în română, *Meyer-Lübke*, 257, nr. 2897). Răspîndire în graiurile transcarpatice: p.c. 57, 58, 60, 90—97, 118, 120—133, 140, 144—165, 169—198 — variantele: *jarýč*, *jarýč'* *jarýč*, *jarýč'* și p.c. 199 — *aryč* (în total, 80 de localități).

Slavii au avut însă, din cele mai vechi timpuri, un termen propriu, neîmprumutat, pentru denumirea ariciului: sl. c. **ežb*, cu corespondente în alte limbi indo-europene: letonă *ežys*, armeană *ozni*, cu sensul primar de „cel care înțeapă”; cf. rus. *jož*, ucr. *jižák*, pol. *jeż*, cehă *ježek* etc. (*Berneker*, 266, *Vasmer*, *REW*, I, 192). Care să fi fost atunci motivele care i-au determinat pe slavii din bazinul superior al Tisei să-și abandoneze termenul propriu, de origine slavă, pentru noțiunea de *arici*, și să adopte unul străin? Fenomenul se poate explica în două moduri diferite, care însă nu se exclud. *Primul*: Deși nu este termen păstoresc, în sensul strict al cuvîntului, *arici* putea fi auzit frecvent de slavi de la populația românească din Carpații Nordici care se ocupa cu păstoritul, din următoarele trei motive: 1. În limba română *ariciul* denumește un fel de boală de picioare la cai și la vite (*DA*, I, 251—252). 2. Pielea de arici se pune pe botul vițeilor, ca să nu sugă (*Hașdeu*, *Etyim. Magn. Rom.*, II, col. 1562). 3. La păstorii români, în Hațeg, dar, desigur, și prin alte părți, există credința că dacă se tund ghimpii de pe arici și se dau oilor în sare, acestea nu mai căpiază (*Hașdeu*, *ibid.*). Nu s-a cercetat încă și, de aceea, încă nu se știe dacă cele menționate la punctele 1 și 3 de mai înainte există actualmente, ori dacă au existat în trecut, și la ucrainenii din Carpații Nordici care zic ariciului *jarýč*. Cît privește însă folosirea pieii de arici ca botniță pentru viței, acest lucru se practică, cu siguranță, și în prezent, atât de români, cît și de ucraineni. *Al doilea*: S-ar putea însă ca slavii din Carpații Nordici să fi împrumutat în evul mediu, de la românii de acolo, termenul *arici*, pentru ca în felul acesta să evite rostirea termenului lor propriu, devenit, dintr-o superstiție oarecare, *talú*. Se știe doar că ariciul este, iar în trecut va fi fost și mai mult, considerat — în credințele populare ale românilor, slavilor și ale altor popoare — un animal deosebit, cu forțe și însușiri supranaturale. Astfel, românii nu omoară ariciul nu numai pentru că stîrpește unele insecte și prinde șoareci, dar mai cu seamă fiindcă „joacă un mare rol în cosmogonia populară: românul atribuie ariciului, cel puțin în parte, facerea lumii” (amănunte la *Hașdeu*, *op. cit.*, col. 1649 ș.u.). Credința că ariciul ar fi înzestrat cu o inteligență excepțională e foarte veche la popoarele din Europa. În afară versului grecesc citat de B.P. *Hașdeu* după *Gubernatis* (*πολλ' οἷδ' ἁλώπηξ, ἅλλ' ἐχὼν ἐν μέγα* „Le renard a plusieurs tours dans son sac, le hérişson n'en a qu'un, mais un bon”), acesta din urmă mai adaogă că la grecii antici ariciul era socotit *întruchiparea prudenței*¹. Aceeași credință despre inteligența ariciului este cunoscută și de ucrainenii, ceea ce rezultă, bunăoară, din basmul ucrainean în care ariciul cîștigă o întrecere la fugă cu iepurele, sau din cel în care el o pedepsește pe vulpe pentru necinste². Felurite supersitiții în le-

¹ De *Gubernatis*, *Mithologie zoologique ou les légendes animales*, Paris, II, 1874, p. 11.

² *Mudryj opovidač*, *Українські народні казки, байки, притчи та анекдоти*, Kiev, 1962, p. 133—136.